

**SREDNJA POKLICNA IN STROKOVNA
ŠOLA BEŽIGRAD – LJUBLJANA**

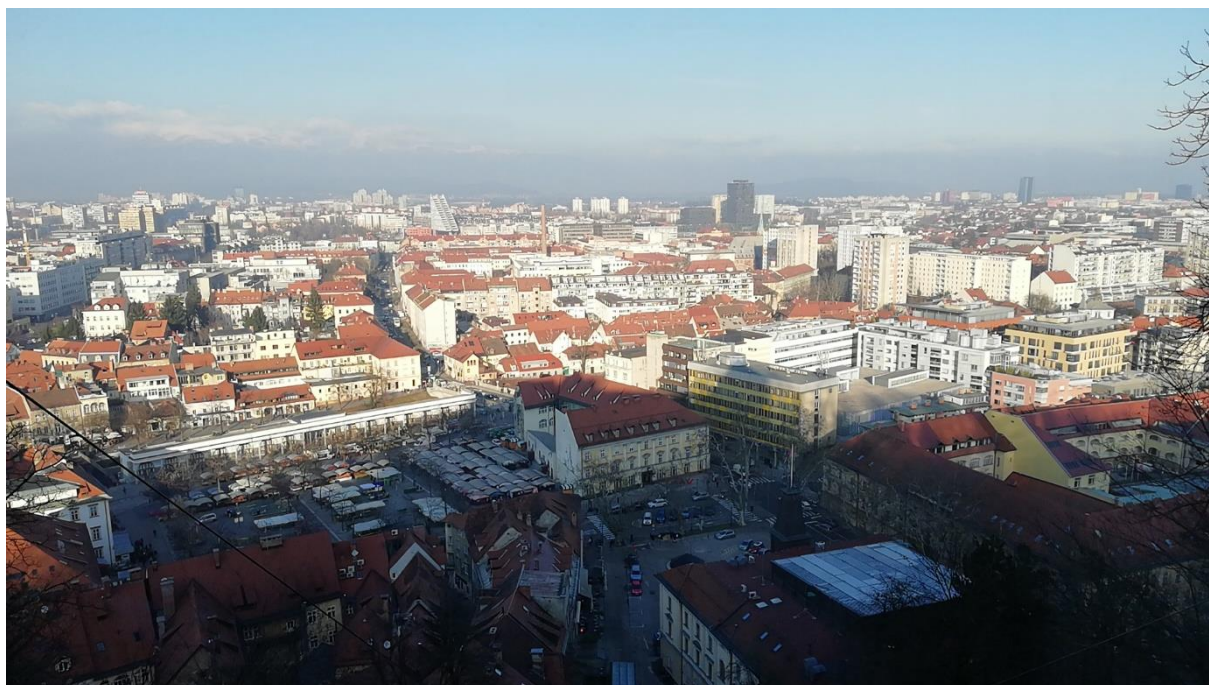
Ptujska ulica 6

1000 Ljubljana

15. MEDNARODNI FESTIVAL VEČ ZNANJA ZA VEČ TURIZMA

KULTURA IN TURIZEM

VSE BLAGOSLOVE TEBI, LJUBLJANA!

AVTORICE:

Lara Slabe, 2. K

Tanja Stražišar, 2. K

Urška Jarc, 2. K

MENTORJI:

Lea Janežič, prof.

Lenka Miljan, prof.

Andrej Golinar, prof.

Ljubljana, 2018

ZAHVALA

Iskreno bi se zahvalili mentorjem, učiteljem Lei Janežič, Lenki Miljan in Andreju Golinarju za vso podporo in pomoč pri pisanju seminarske naloge, snemanju turističnega videa in pripravi turistične stojnice. Hvala za vse vaše prijazne, spodbudne in optimistične besede.

Prav tako smo hvaležni učiteljem Jerneju Krenčanu za pomoč pri montaži videa, Katarini Pirnat za pomoč pri snemanju turističnega videa, pisanju seminarske naloge, predvsem pa za to, ker je bila vedno vir dobrih idej, in Mojci Kregar za pomoč pri pripravi turistične stojnice.

Posebna zahvala pa gre vodstvu Srednje poklicne in strokovne šole Bežigrad – Ljubljana za vso njihovo podporo pri pripravi turističnega izdelka.

Avtorice projekta

Vsebina

1 UVOD	1
2 NAMEN IN CILJI NALOGE	2
3 OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA IZDELKA.....	3
3.1 PREDSTAVITEV IZDELKA	3
3.2 PODROBNA VSEBINA POSAMEZNIH DEJAVNOSTI.....	4
3.2.1 PREŠERNOV SPOMENIK S TROMOSTOVJEM	4
3.2.2 STARI TRG	5
3.2.3 LJUBLJANSKI GRAD	7
3.3.4 NEBOTIČNIK	8
3.3.5 GLAVNA ŽELEZNIŠKA POSTAJA	8
3.3.6 CUKRARNA	9
4 NAČINI TRŽENJA TURISTIČNEGA IZDELKA	10
5 FINANČNI NAČRT	11
5.1 PREDVIDENI STROŠKI ZA ORGANIZATORJE	11
5.2 PREDVIDENI STROŠKI ZA UDELEŽENCE	11
6 SKLEP.....	12
PRILOGE	i
A INFORMACIJE O TURISTIČNIH TOČKAH IN LITERARNIH USTVARJALCIH	i
B NALOGE NA DELOVNEM LISTU.....	xiii
C OKVIRNI NAČRT PREDSTAVITVE NA TRŽNICI.....	xx
Č DIJAKI, KI BODO SODELOVALI NA TURISTIČNI TRŽNICI	xxi
D POVZETEK V SLOVENSKEM IN ANGLEŠKEM JEZIKU	xxii
E CITATNI VIRI IN NAVEDBA LITERATURE	xxiv

1 UVOD

»Vse blagoslove tebi, Ljubljana! Večja in lepša so mesta na svetu – ali vendar ni ti ga enakega pod nebom! Pozdravljena, ti kraljica veselja, ti mati vseh sladkosti, ti botrica prešernih ur! Prav na sredo vseh nadlog te je postavila nebeška modrost, luč v temo, zeleno trato v puščino! Devetkrat obremenjen popotnik pride in te pozdravi; ko se poslavlja, si mu odvzela osmero bremen.« (Ivan Cankar 2013: 40.)

Tako je Ivan Cankar leta 1909 skozi kurentove oči opisal Ljubljano. Kurent, pevec in popotnik, ob vstopu v današnje glavno mesto opiše Ljubljano kot mesto veselja, sproščenosti in neobremenjenosti. Pa vendar ta radost v sebi nosi žalost in smrt, saj se za navidezno veselostjo v Ljubljančanih (Slovencih) skriva obup. Obup zaradi političnih in gospodarskih razmer v takratni Avstro-Ogrski. Že od Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske (1698), ki je prva nazorno opisala življenje meščanov v stari Ljubljani, pa vse do sodobnih slovenskih literatov (kot npr. Goran Vojnović v romanu Čefurjiraus! iz leta 2008) je Ljubljana priljubljen motiv za opisovanje objektivnih razmer v državi oziroma svetu ali simbol za izražanje avtorjeve unikatne subjektivnosti, njegovih notranjih občutij. Ta raznovrstnost opisovanja in pripovedovanja slovenskih književnikov o Ljubljani nam je bila tako zanimiva, da smo se odločili, da jo vključimo v svoj turistični izdelek.

Tema letošnjega 15. mednarodnega turističnega festivala Več znanja za več turizma je Kultura in turizem. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (<http://www.fran.si>, 2017) je zapisano, da je kultura tudi »skupek dosežkov, vrednot človeške družbe kot rezultat človekovega delovanja, ustvarjanja.« Dijaki 2. K Srednje poklicne in strokovne šole Bežigrad – Ljubljana (v nadaljevanju SPSŠB) smo se zato odločili, da bomo našo glavno prestolnico predstavili skozi oči slovenskih književnikov in dokazali, da Ljubljana ni samo pomembno znanstveno, ekonomsko, politično, administrativno in geografsko središče, ampak tudi pomembno kulturno središče, ki je našlo svoj primat v literaturi. Menimo namreč, da je literatura še neizkoriščen turistični potencial.

2 NAMEN IN CILJI NALOGE

Namen našega turističnega izdelka je predstaviti dijakom slovenskih osnovnih in srednjih šol ter slovenskim in tujim turistom tiste mestne točke, ki so bile največkrat navdih za slovenske književnike. Tako udeleženci literarno-turistične poti spoznavajo literate, ki so pisali o Ljubljani, njihovo življenje in najbolj znana literarna dela ter zgodovino Ljubljane. Ob tem obiskovalci rešujejo različne naloge, posnamejo svoj literarni video in so aktivni udeleženci turistične poti.

Cilj turističnega izdelka je, obiskovalcem predstaviti Ljubljano kot kulturno (umetniško) prestolnico, ki je mnogim literarnim umetnikom služila za navdih pri njihovem ustvarjanju. S pomočjo različnih nalog in snemanja literarnega videa pa udeleženci krepijo svoje umetniške potenciale. Obiskovalci na poti spoznajo, da je literatura pomemben del kulturne dediščine našega glavnega mesta in s tem turistične ponudbe.

3 OBLIKOVANJE TURISTIČNEGA IZDELKA

3.1 PREDSTAVITEV IZDELKA

Literarno-turistična pot je namenjena osnovnošolskim in srednješolskim skupinam, pa tudi vsem domačim in tujim turistom, ki jih zanima zgodovina in umetnost glavnega mesta, še posebej literarna dela, ki opevajo Ljubljano.

Literarno-turistična pot zajema 6 turističnih točk v Ljubljani:

- Prešernov spomenik pri Tromostovju,
- Stari trg,
- Ljubljanski grad,
- Nebotičnik,
- glavno železniško postajo,
- Cukrarno.

Pred začetkom poti udeleženci dobijo brošuro z odlomki iz literarnih del, ki opisujejo Ljubljano, in delovne liste.

Na vsaki točki udeleženci preberejo literarni odlomek, se o njem pogovorijo, vodič jih informira o turistični točki (znamenitosti) in avtorju prebranega literarnega odlomka, opravijo nalogo (aktivnost) ter rešijo naloge na delovnem listu. Udeležencem damo možnost, da na eni izmed lokacij posnamejo 3-minutni video, ki bi nastal na podlagi literarnega odlomka, in ga kasneje objavijo na svojem družbenem omrežju ter ga opremijo z napisom **#blagaLjubljana**.

SPSŠB oblikuje internetno stran z opisom turistične poti in cenikom ter da možnost povezave do objavljenih filmov in fotografij preko zbirnega pojma **#blagaLjubljana**. Prav tako lahko udeleženci poti na internetni strani izrazijo svoje mnenje o poti ali tam objavijo fotografije in videe s poti.

Pot naj bi trajala največ 3 ure v vsakem letnem času. Šolska skupina naj ne bi bila večja od 30 učencev, prav tako naj ne bi bilo v skupini več kot 30 turistov.

3.2 PODROBNA VSEBINA POSAMEZNIH DEJAVNOSTI

Vodič na začetku turistične poti prebere odlomek iz Cankarjevega Kurenta (1909), ki opisuje Ljubljano in je zapisan tudi v uvodu seminarske naloge, ter jih vpraša, ali jim je bila Cankarjeva misel všeč ter ali bi tudi oni tako opisali Ljubljano oziroma kako bi jo opisali.

3.2.1 PREŠERNOV SPOMENIK S TROMOSTOVJEM

Vodič najprej pove, da je France Prešeren, naš največji slovenski pesnik, živel in deloval v Ljubljani. Za njegovo umetniško ustvarjanje in kulturni doprinos se mu je Ljubljana zahvalila tudi s spomenikom. Spomenik je mnogim kasnejšim literarnim umetnikom služil za navdih. Tudi Jožetu Udoviču, pesniku, ki je pisal domoljubne, simbolistične, fantastične in groteskne pesmi. Vodič prebere del pesmi. V svojem dnevniku 26. junija 1981 je zapisal:

»Podobe: zvečer pred Prešernom je stara ženica, ki pobira ostanke na trgu. Sedela je v rumeni svetlobi na stopnici in prodajala šopek rož, ki so ga pustile branjevke. Muza, kip pesnika, spodaj ona – nekaka simbolika je bila v tem.«(Dolgan, Fridl, Volk 2014: 20)

Dejavnosti vodiča:

- Vpraša udeležence, kateri del spomenika jim je najbolj zanimiv, izstopajoč, opazen.
- Udeležence informira o zanimivih podatkih o spomeniku (PRILOGA A).
- Pozove udeležence, da rešijo naloge na delovnem listu (PRILOGA B) in opravijo aktivnost. Na listih razdeli Prešernove najbolj znane pesmi (lahko tudi v tujih jezikih) in prosi zbrane, naj preberejo nekaj verzov na glas, Prešernu in literaturi v čast in slavo. Udeleženci se lahko fotografirajo, objavijo slike na svojih družbenih omrežjih z zbirnim pojmom #BlagaLjubljana.

3.2.2 STARI TRG

Vodič pove, da so se na Starem trgu ustavili, ker je to pomemben motiv iz Prešernove zelo znane pesmi Povodni mož. Prebere del pesmi:

»Na Starem so trgu pod lipo zeleno // trobenti in gosli, in cimbale pele, // plesále lepote 'z Ljubljane so cele // v nedeljo popoldan z mladenči vesele; // bila je kraljica njih Urška brhka, // plesáti ni dolgo nje volja bila. / ... / Al, ker se ozira, plesavca si zbira, // zagleda pri mizi rumeni junaka; // enacga pod soncam mu ni korenjaka, // želi si plesáti z njim deklica vsaka - // omrežit ga Uršika lepa želi, // zaljubljeno v njega obrača oči. /.../ Podal ji mladenič prelepi je rôko, // in urno ta dvá sta po pódu zletela, // ko de bi lahké peretnice imela, // bila bi brez trupla okrog se vrtela, // ne vidi se, kdaj de pod noga udar', // plesala sta, ko bi ju nosil vihar. /.../ "Ah, majhno postojva, preljubi plesavec! // de jaz se oddahnem, de noga počije." // "Ni blizo, ni blizo do bele Turčije, // kjer v Donavo Sava se bistra izlije; // valovi šumeči te, Urška! želé, // le úrno, le urno obrni peté!" - // To reče, hitreje sta se zasukála, // in dalje in dalje od pôda spustila, // na bregu Ljubljance se trikrat zavila, // plesáje v valove šumeče planila. // Vrtinec so vidli čolnarji dereč; // al Uršike videl nobeden ni več.« (Prešeren 1982: 63–64.)

Dejavnosti vodiča:

- Vpraša zbrane, kako bi opisali Urško, npr. koliko je bila stara, kako je izgledala, kakšna je bila njena osebnost.
- Pove zanimivost, da se je France Prešeren leta 1824, ko je prišel z Dunaja, zaljubil v gostilniško hčer Zaliko Dolenc, ki jo je snubil še leta 1828, ko se je vrnil z Dunaja kot doktor prava. Njen oče je bil naklonjen snubitvi, a je Zalika Franceta zavrnila. Prav zato je hudomušno njeno ime uporabil v zgodnji različici pesmi Povodni mož.
- Pove, da je snov za balado Prešeren dobil v Valvasorjevi Slave vojvodine Kranjske, v kateri je omenjen nedeljski ples leta 1547, pri katerem je bila kaznovana prevzetna Urška Šafer. Res je bil že v središču prvotnega Starega trga širok tržni prostor in na njem mestni vodnjak, zraven tega pa lipa, ki so jo zaradi njene trhlости v 17. stoletju posekali; Valvazor jo je kot študent še videl. To je bila tista znamenita lipa, na katero je ohranjen spomin v Prešernovem Povodnem možu.

- Udeležence informira o zanimivih podatkih iz življenja Franceta Prešerna (PRILOGA A).
- Udeležencem predstavi Stari trg (PRILOGA A).
- Pozove udeležence, da rešijo naloge na delovnem listu (PRILOGA B) in opravijo aktivnost. Voda je pomemben vir življenja. Prav zato so bili vodnjaki vedno pomemben del srednjeveških mest. Tudi v Stari Ljubljani jih je kar nekaj. Udeleženci poiščejo tri po lastni izbiri in se fotografirajo pred njimi. Fotografije objavijo na svojih družbenih omrežjih s pripisom #BlagaLjubljana.

3.2.3 LJUBLJANSKI GRAD

Udeleženci se z vodičem sprehodijo po grajskem dvorišču. Vodič pove, je bil mnogim umetnikom grad simbol Ljubljane – tudi Lojzetu Kovačiču. Prebere odlomek iz romana Prišleki (1984):

»Sredi črnega neba je stal naenkrat bel steklen razsvetljen grad. /.../ Svetloba je prežemala kožo, plašč, lase, dotikala se je kakor duh. /.../ Stekleni grad je imel stolp in dolgo hišo. Oken ni bilo zapaziti. Je visel v oblaku ... je plaval kot luna? Na čem je sploh stal? Je bil med njim in mestom samo zrak?«(Dolgan, Fridl, Volk 2014: 14.)

Dejavnosti vodiča:

- Vpraša prisotne, kaj njim predstavlja simbol Ljubljane – lahko je to oseba, predmet, ulica itd. Prosi jih, naj svojo izbiro utemeljijo.
- Udeležencem predstavi zgodovino Ljubljanskega gradu (PRILOGA A).
- Prisotne seznani z življenjsko zgodbo Lojzeta Kovačiča (PRILOGA A).
- Pozove udeležence, da rešijo naloge na delovnem listu (PRILOGA B) in opravijo aktivnost. Vodič obiskovalce turistično-literarne poti povabi na razgledni stolp, kjer se slikajo z različnimi rekviziti (z brki (spomin na Cankarja), cilindrom, figami, Poezijami (spomin na Prešerna). Povabimo jih, da fotografije objavijo na družbenih omrežjih s pripisom #BlagaLjubljana.

3.3.4 NEBOTIČNIK

Vodič povabi udeležence na vrh nebotičnika in jih pusti, da uživajo v razgledu Ljubljane. Pove, da je Nebotičnik pesniku Gregorju Strniši služil kot motiv danes že skorajda ponarodele zabavne popevke Na vrhu Nebotičnika (1969). Prebere odlomek pesmi.

»Mala terasa // in spodaj Ljubljana, // pomanjšana // da odnesla bi od tu // bele hišice v predpasniku. // Tukaj, s te male terase // na sredi Ljubljane, // ta hip lahko // bi dosegel Krim z roko.« (Dolgan, Fridl, Volk 2014: 21.)

Dejavnosti vodiča:

- Pove nekaj ključnih podatkov o stavbi (PRILOGA A).
- Prisotne seznani z življenjsko zgodbo Gregorja Strniše (PRILOGA A).
- Pozove udeležence, da rešijo naloge na delovnem listu (PRILOGA B) in opravijo aktivnost. Navzoči morajo poiskati z razgledne terase na vrhu nebotičnika določene turistične točke v Ljubljani: Prešernov spomenik, trnovsko cerkev, Tivoli, Cukrarno, Golovec, železniško postajo in vladno palačo. Ker Strniša omenja v pesmi tudi Krim, vodič pozove, naj mu ga pokažejo.

3.3.5 GLAVNA ŽELEZNIŠKA POSTAJA

Vodič povabi udeležence na glavno železniško postajo, ker je o njeni kolodvorski restavraciji pisal Lojze Krakar v eni izmed njegovih najbolj znanih pesmi Kolodvorska restavracija (1952). Prebere odlomek pesmi:

»Tukaj je zadnja postaja Ljubljane // kadar prehodiš vsa pota noči. // Tu srečaš v bratskem objemu pijane // cipe, poete in zgledne meščane, // tu kot v peklu ob tej uri so zbrane // duše izgubljenih ljudi.« (Krakar 1980: 10.)

Dejavnosti vodiča:

- Vpraša prisotne, kaj menijo o verzih Lojzeta Krakarja. Vpraša jih tudi, kako je lirski subjekt doživljal železniško postajo.
- Zanima ga, zakaj Krakar piše o postaji kot o peklu, kjer so zbrane duše izgubljenih ljudi.

- Prosi poslušalce, da se ozrejo okrog sebe in s tremi besedami opišejo postajo.
- Pove jim nekaj biografskih podatkov o življenju Lojzeta Krakarja (PRILOGA A)
- Razkaže jim glavno železniško postajo in predstavi njeno zgodovino.
- Pozove udeležence, da rešijo naloge na delovnem listu (PRILOGA B) in opravijo aktivnost. Udeleženci dobijo fotografije, na katerih so fotografirani določeni predeli železniške postaje. Te morajo poiskati in jih pokazati vodiču.

3.3.6 CUKRARNA

Dejavnosti vodiča:

- Preden jim kaj več pove o Cukrarni, udeleženci rešijo nekaj ugank, rebusov s ključnimi besedami o tej stavbi.
- Seznani jih z zgodovino stavbe (PRILOGA A).
- Pove, da je Cankar Cukrarno dojemal kot simbol ječe, smrti, predvsem pa hrepenenja. Prebere literarni odlomek o Cukrarni:

»Velika hiša je stala ob vodi; brez števila oken je strmelo topo v valove, mala mrtva okna, ki ni bilo nič življenja za njimi, oči bolehe, čemerne starosti in dolgočasne smrti. Sredi mesta je stala hiša, ali bila je samotna, kakor na pusti kraševiti planoti. Polovico stanovanj je bilo praznih, sobe so bile vlažne in temne.«(Cankar1971: 207.)

- Vpraša zbrane, ali tudi danes Cukrarna daje tak vtis, kot ga je v prvem desetletju 20. stoletja.
- Udeležence seznani z zanimivimi podatki iz življenja Ivana Cankarja (PRILOGA A).

Vodič se udeležencem zahvali za njihovo pozornost in jim postreže s kavo, pijačo, ki je bila Cankarju zelo okusna, zbujala pa mu je tudi občutek krivde, kot je opisano v njegovi najbolj znani črtici Skodelica kave.

4 NAČINI TRŽENJA TURISTIČNEGA IZDELKA

- Z objavo poteka poti in cenikom na spletni strani <https://ljubljanaskozistihe.wordpress.com/>.
- Izdelava facebook, instagram in snapchat strani.
- Izdelava turističnega videospota.
- Z objavami sebkov in osebnih zapisov obiskovalcev o svojih občutjih v spletnem dnevniku <https://ljubljanaskozistihe.wordpress.com/blog>.

5 FINANČNI NAČRT

5.1 PREDVIDENI STROŠKI ZA ORGANIZATORJE

- Najem turističnega vodiča z licenco za vodenje po Ljubljani:
 - cena za 1–5 oseb 60 €,
 - cena za 6–10 oseb 80 €,
 - cena za 11–30 oseb 110 €.
- Nakup rekvizitov za fotografiranje in snemanje svojih literarnih zgodb stane 10 €.
- Izdelava spletne strani zaradi trženja izdelka in deljenje zgodb in fotografij udeležencev je brezplačna na <https://wordpress.com/>.
- Izdelava panoramske nalepke za obiskovalce nebotičnika za lažjo orientacijo razgleda po ljubljanskih stavbah, ulicah stane 20 €.

5.2 PREDVIDENI STROŠKI ZA UDELEŽENCE

- Vstopnica za vodenje po literarni poti stane 12 €.
- Lastni prevoz do začetka literarne poti.

6 SKLEP

Dijaki 2. K smo se odločili, da predstavimo mestne točke v Ljubljani, ki so bile motiv za ustvarjanje mnogim književnikom. Turistični izdelek je namenjen osnovnošolskim in srednješolskim učencem oziroma dijakom, pa tudi slovenskim in tujim turistom, ki z branjem literarnih odlomkov o Ljubljani, sprehodom po centru mesta, spoznavajo naše glavno mesto, pa tudi slovensko literaturo in njene ustvarjalce. Z reševanjem nalog in različnih dejavnosti ter snemanjem kratkega filma pa udeleženci niso le pasivni prejemniki informacij, ampak aktivno sodelujejo pri ustvarjanju enkratnega kulturnega doživetja in prispevajo svoj delež k ustvarjanju kulturne dediščine našega glavnega mesta.

PRILOGE

A INFORMACIJE O TURISTIČNIH TOČKAH IN LITERARNIH USTVARJALCIH

PODATKI O SPOMENIKU FRANCETA PEREŠERNA

- Spomenik je delo Ivana Zajca, slovesno odkrit 10. septembra 1905; navzoča je bila tudi pesnikova hči Ernestina Jelovškova, tedaj stara 63 let.
- Na desni strani spomenikovega podstavka je v bronastem reliefu upodobljen prizor iz Krsta pri Savici: Črtomirovo slovo od Bogomile, na levi strani pa pesnikov ribič iz Krsta pri Savici.
- Spomenik je vzbudil ostre kritike in polemike. Z umetniškega stališča je obsojal Cankar neduhovno in šablonsko podobo pesnikovega lika: »... *Tisti neumetnik je bil poklican, da ustvari spomenik, zato ker je bil po svoji brezosebnosti, po praznoti svoje duše in dolgočasnosti svojih misli najbolj soroden svojim delodajalcem in času, v katerem je živel. Vsaka knjiga, slika in vsak kip je spomenik dobe . . . Lepa in velika je bila misel, da se postavi Prešernu spomenik, ki bi bil spomenik narodove ljubezni. T o d a . . . iz spomenika narodove ljubezni je postal nenadoma spomenik klavrne dobe.*«(Kolar 1957: 30.)
- Razgaljena muza naj bi škofa Antona Bonaventuro Jegliča tako razburila, da je zahteval umik spomenika, zasajena pa naj bi bila tudi drevesa pred frančiškansko cerkvijo, da bi zastrla nespodobno stvaritev.
- Stroške za spomenik so pokrili z zbiranjem denarja v obliki prostovoljnih prispevkov, kar je trajalo kar 17 let. Denar je počasi, a vztrajno kapljal z vseh strani, tudi iz zamejstva. Darovalci za spomenik so prihajali iz vseh družbenih slojev, največ pa je bilo izobražencev, študentov in dijakov.
- Odkritje spomenika je bilo nadvse svečano, pravo narodno slavlje. Prisotna je bila dvajsettisočglava množica, med drugim društva graških in dunajskih študentov, skupina okrog 1000 Tržičanov, ki se je pripeljala s posebnim vlakom, 500 obiskovalcev z Reke, iz Opatije, številni Srbi, Hrvatje, Bolgari, Čehi.
- Ob vznožje spomenika so razna društva in zastopništva položila vence, pevska društva so zapela Prešernovo Strunam, ljudje pa so kiparja Zajca nosili po rokah in mu

vzklikali. Nato so društva in korporacije odkorakala po ljubljanskih ulicah mimo Vodnikovega in Valvazorjevega spomenika pred Narodni dom. Po slovesnosti so se popoldne zvrstili številni banketi po celotni Ljubljani, npr. v veliki dvorani Narodnega doma.

- Leta 1990 so na pročelju Wolfove 4 odkrili relief Julije ob oknu, delo Toneta Demšarja. Relief ne stoji na nekdanji Julijini hiši, temveč na sosednji. Kip Prešerna zre proti svoji izvoljenki.
- Na št. 6 je bilo *domovanje Prešernove »Lavre«*, last Primčevih (od 1777 do 1873). Anton Primic se je ob poroki z Julijano Hartl najprej naselil v Stritarjevo ulico. Julijana, Julijina mati, se je z obema otrokoma v dom Primčevih preselila šele po smrti svoje tašče Terezije (1822). Leta 1839 se je Julija poročila. Z možem sta živela v tej hiši na Wolfovi, tu so se jima rodile vse tri hčere in sin. Leta 1850 se je vsa družina z Julijino materjo vred preselila v Novo mesto. Julija je tam umrla 1864 in je pokopana na šmihelskem pokopališču.
- Čopova ulica, ki se od pošte spušča proti Tromostovju, se je včasih imenovala Prešernova (1892–1949), še prej pa Slonova, ker naj bi se leta 1556 nadvojvoda Maksimilijan, ko se je vračal iz Španije prek Trsta na Dunaj, ustavil v Ljubljani. V svojem spremstvu je imel slona. Ta naj bi stal ravno na mestu, kjer zdaj stoji hotel Slon.

KLJUČNI BIOGRAFSKI PODATKI IN ZANIMIVOSTI O FRANCETU PREŠERNU

- Rojen je bil leta 1800 v Vrbi na Gorenjskem, umrl je v Kranju 8. februarja 1849.
- Šolanje: Ribnica, Ljubljana, Dunaj.
- Dela: plačani advokatski praktikant pri advokatu dr. Leopoldu Baumgartnu, uradniški praktikant brez plače pri ljubljanski finančni prokuraturi za Kranjsko in Koroško, na skrivaj je takrat še vedno delal pri dr. Baumgartnu, dal odpoved v državnem uradu in spet postal Baumgartnov koncipient, koncipient in vodja pisarne dr. Blaža Crobatha, odvetnik v Kranju.
- Ključne osebe v Prešernovem življenju: Julija Primic, Miha Kastelic, Matija Čop, Andrej Smole, Ana Jelovšek, Blaž Crobath.
- Literarno ustvarjanje: pesniška zbirka Poezije dr. Franceta Prešerna (1846).
- Zanimivosti:

- v Vrbo ni maral hoditi, ker se mama ni nikoli sprijaznila z njegovim poklicem, želela si je, da bi postal duhovnik;
- sorodniki so ga hoteli poročiti z bogato nemškutko Marijo Kajetano Khlun, vendar je zadeva zaradi Prešernove nezainteresiranosti propadla – bila je prestara zanj, bila je malce starejša od Prešerna, njega pa so zanimala mlada dekleta;
- z Ano Jelovšek je imel tri nezakonske otroke, njeni starši niso odobraval veze s Prešernom;
- z Ano se je Prešeren zbližal, ko je preprečil, da bi jo posilil Emil Korytko, ki je bil v gosteh pri Crobathu, kjer je bila Ana pestunja (stara je bila 14 let);
- Prešeren se z Ano ni poročil zaradi njene neizobraženosti in značaja;
- Ano Jelovšek je posvojila Julijina mati in ji bila botra, vendar je bila Ana preveč neukrotljiva, zato je zapustila botrino hišo – tudi zato je Prešerna zanimala, saj je tako dobil več informacij o Juliji;
- njegova nečaka sta prepisovala tiste pesmi, ki niso smele v tiskarno;
- Prešerna je nadzirala policija – veljal je preveč za svobodomiselnega;
- Prešernu so radi zapeli krakovski in trnovski ribiči, ker jim je potem plačal pijačo;
- v gostilni je bil Prešeren ali vnet sogovornik ali tuhtajoč molčečnej;
- Prešeren je po plesiščih pušchal listke s kratkimi zabavljicami, ki so bile namenjene uradnikom, ženskam, med drugim tudi Juliji. Do nje je bil blag – očital ji je le gizdavost in trdosrčnost. Na listkih si je privoščil njene tekmice in sovražnice – Julija naj bi hranila 50 takih listkov, a so se kasneje izgubili.
- Julija se je na plesih pogovarjala s Prešernom, saj se ji je zdel »neškodljiv«. Vanj ni bila zaljubljena.
- Kljub poroki z drugim, Julija pesnika nikoli ni pozabila.

STARI TRG

- Naselbina pod Gradom se omenja v pisnih virih v nemški in slovenski obliki svojega imena – Laubach v listini 1144, slovenska Luwigana pa 1146.
- Skopi podatki predpostavljajo obstoj treh naselbinskih jeder, ki so se v naslednjih stoletjih postopno strnila v »tri mesta v enem mestu«, Ljubljano, kakršno je omejevalo obzidje še konec 18. stoletja. To naj bi obstajalo že leta 1243.

- Najprej je bil poseljen Stari trg, zatem Novi trg in potem še Mestni trg. Zadnja odkritja so to teorijo precej omajala.
- Starejši poselitveni del kasnejše srednjeveške Ljubljane je predel Starega trga med Trančo in razširjenim ustjem Gornjega trga.
- Nastajal je ob nekdanji rimski cesti proti Dolenjski.
- Prehod čez Ljubljanico je zapiral širok dvonadstropni stolp, imenovan tranča. V njem je bila ječa in mučilnica za najhujše in na smrt obsojene zločince, preden so jih odpeljali na morišče. Pod trančo je bil prehod na stari Čevljarski most, zato tej prehodni ulici rečemo Pod trančo še danes, kakor ga je določil Fran Levstik, čeravno je bil stolp podrt že stoletje poprej (1788).
- V ožini Tranče, kjer se stikata Mestni in Stari trg, je bil prvi ljubljanski rotovž. Imenoval se je Komun. Tu so se od 13. stoletja dalje ali pa še prej zbirali meščani vseh treh delov stare Ljubljane na posvetovanje. Ko je komun proti koncu 15. stoletja postal pretesen, so leta 1484 postavili na sedanjem mestu mestno hišo.
- Tu so bile mestne ječe in stanovanja biričev. Tranča je imela stolpič, v katerem je bil manjši zvon. Z njim so zvonili v slovo tistim, ki so jih peljali na morišče.
- Tranča (prim. trančirati, tranširati) naj bi morda dobila ime po nekdanjih mesarjih, ki so na Mesarskem (sedaj Čevljarskem) mostu klali živino in jo sekali na kose.
- Na Starem trgu 4 je spominska plošča Janeza Vajkrada Valvasorja, saj naj bi se tam rodil.
- Na Starem trgu 10a je živela pesnica Lili Novy.
- Tu je stala t. i. potapljavka – z njo so kaznovali peke in druge, ki so hoteli oškodovati kupce. Krivca so posadili v pleteno košaro ali kletko, obešeno na vzvod, in potem ga je birič nekajkrat potopil v vodo.

LJUBLJANSKI GRAD

- Za časa Rimljanov je bilo na Gradu najbrž kako svetišče in verjetno tudi utrjena postojanka.
- Gotovo so imeli tu svoje gradišče že Iliri.
- Srednjeveški grad je začel nastajati v drugi polovici 10. stoletja.
- Prvič se ga omenja v listinah leta 1144. Takrat so bili zemljiški gospodje Spanheimi.

- Ves grad je bil obzidan s trojnim zidom, ki pa že v Valvazorjevi dobi ni bil več kos obrambi proti modernejšemu orožju.
- Potres ga je močno poškodoval leta 1511, zato so ga na novo pozidali.
- Na zunanji zahodni strani gradu je nekoč stal stolp piskačev, mestnih muzikantov (Pfeiferturm). Mesto je imelo štiri take muzikante, ki so v poletnem času igrali vsak dan ob enajstih. S tega stolpa so trobentači slovesno pozdravili Trubarja 26. junija 1561, ko se je po trinajstih letih zmagoslavno vračal v močno protestantsko prestolnico Ljubljano.
- V času Ilirskih provinc so grad zasedli Francozi in ukazali podreti vrsto utrdb.
- Po avstrijski reokupaciji so ga spremenili v zapore. Znameniti zapornik na Gradu je bil tudi Ivan Cankar. Prvi naš povestničar Janez Cigler je bil tu kaznilniški kurat devet let (1823—1832), preden je odšel v Višnjo goro.
- Nekaj časa je bilo v gradu nastanjeno vojaštvo. Med prvo svetovno vojno je Avstrija na gradu zapirala politično sumljive osebe. Nadalje je grad postal taborišče za vojne ujetnike Italijane.
- Po prvi vojni je županstvo prepustilo gornje nadstropje grajskega trakta ob razglednem stolpu za zasilno bivališče kot prvi »Akademski dom« sluhateljcem novo ustanovljene slovenske univerze (v letih od 1919 do 1922).
- Do 60. let dvajsetega stoletja so v njem stanovali Ljubljanci.
- V 90. letih 20. stoletja je grad zaživel predvsem v sklopu poročnih svečanosti, ki so jih mestne oblasti začele prirejati v prvi obnovljeni grajski stavbi (poleg stolpa in kasneje kapele), v 3. tisočletju pa je Ljubljanski grad postal prizorišče mnogih kulturnih prireditev in razstav.

KLJUČNI BIOGRAFSKI PODATKI IN ZANIMIVOSTI O LOJZETU KOVAČIČU

- Rodil se je leta 1928 v Baslu očetu Slovencu in materi Nemki. Umrli je leta 2004 v Ljubljani.
- Leta 1938 so iz Švice pregnali vse prebivalce brez švicarskega državljanstva, zato se je družina Kovačič preselila v Slovenijo.
- Oče je leta 1944 umrl, ostala družina je bila pregnana v Avstrijo, Lojze pa je lahko ostal v Sloveniji, vendar je bil pod stalnim nadzorom UDBE.
- Zaradi objave prvega nadaljevanja romana Zlati poročnik v Besedi (1957), je bil postavljen pred sodišče, revija pa ukinjena.

- Zaposlen v Pionirskem domu kot lutkovni in literarni pedagog.
- Znani slovenski kantavtor Jani Kovačič je njegov sin.
- Avtor romanov Prišleki, Resničnost in Otroške stvari.
- Prejemnik Prešernove nagrade in nagrade kresnik.
- Zanimivosti:
 - Njegova mati je bila zaljubljena v blagajnika mestne straže, ki se je zapletel z denarjem in tragično končal. Ona se je morala odporu navkljub poročiti z Lojzetovim očetom Alojzijem, ker je tako zahteval njen oče.
 - Alojzij je imel v Baslu krznarsko delavnico.
 - Lojze je pri petih letih zbolel za hudo pljučnico in tuberkulozo sapnic, kar ga je za dve leti preselilo v bolnišnico in zdravilišča. Imel velike težave z inkontinenco. Vse to ga je že v zgodnji mladosti postavilo v položaj izobčenca in tujca.
 - Nikoli ni maral obiskovati šole, veliko je neupravičeno manjkal, zato je malo znal šolske snovi. Odgovorni v šoli so bili napačno prepričani, da je manj inteligenčen, zato so ga vtaknili v pomožno šolo.
 - Pri 10 letih pride z družino v Slovenijo, ki mu jo oče opiše kot »obljubljeno deželo«. Družino so očetovi sorodniki sprejeli hladno, med kmečkimi ljudmi, vajenimi fizičnega dela, in švicarskimi prišleki, je zijala ogromna vrzel, kar je bila posledica različnih kulturnih okolij, v katerih so do takrat prebivali (mama in sestra sta se tako prebivalcem Cegelnice, kamor so se preselili, zdeli preveč urejeni mestni dami, medtem ko sta bili v Baslu le zelo povprečni ženski).
 - Srečanje z novim jezikom – slovenščino – pisatelj pogosto primerja s hrano; tako se mu zdi izgovorjava slovenskih besed kot žvečenje/valjanje vročega krompirja po ustih.
 - Pisatelj naj bi celo sanjal v nemškem jeziku, ko pa je pisal, naj bi stavek najprej premislil v nemščini, nato pa ga prevedel v slovenščino.
 - Leta 1939 se je celotna družina preselila v Ljubljano (tja je v želji po večjem zaslužku že prej odšel oče). Če je bilo njihovo življenje na vasi zaznamovano s tujstvom, ki so jim ga s precej robatimi gestami jasno dali čutiti sorodniki, se je stanje v Ljubljani še poslabšalo, revščina pa še poglobila. Na vasi jim sorodniki sicer niso odstopali hrane, vendar je bilo tam do živeža veliko lažje priti kot v mestu, poleg tega pa so se v Ljubljani selili iz stanovanja v

stanovanje in končno "pristali" na Starem trgu. Da je družina lahko preživela, sta oče in sestra Claire delala na črno v neki krojaški tovarni, poleg tega pa se je Kovačič s sestro včasih odpravil po hišah prodajat tisto, kar jim je ostalo krzna iz Švice.

- Tik pred začetkom vojne je oče vložil ves svoj denar v vzrejo kuncev, iz katerih bi pozneje nastali krznarski izdelki. Vendar je načrte preprečil začetek vojne, kar je hkrati prineslo novo ožigosanje družine, ker so kot nemško govoreči krepko izstopali.
- Ko je odslužil vojaški rok, je Lojze nekaj časa prebival na ljubljanskih ulicah in Tivoliju.

NEBOTIČNIK

- Ljubljanski nebotičnik je bil zgrajen 21. februarja 1933.
- Objekt je postavljen na mestu srednjeveškega samostana.
- Gradbeniki so med začetnimi deli pri kopanju nekaj metrov pod površjem naleteli na vodnjak iz 13. stoletja.
- V temeljni kamen ljubljanskega Nebotičnika je vrezan verz pesnitve Otona Župančiča: *"Da naše zrno bo imelo leho in nam bo letina pod varno streho"*.
- Ob odprtju je bila to najvišja stavba v srednji Evropi in do druge svetovne vojne najvišja stavba na Balkanu.
- Stavba je okrašena s kipom Lojzeta Dolinarja (v višini 6. nadstropja je štirimetrski kip v prihodnost zazrte Genije), monumentalno preddverje v pritličju je obloženo z marmorjem, krasijo pa ga 4 glave penatov Franceta Goršeta, po grško-rimski mitologiji hišnih varuhov, zavetnikov doma in družine ter okrasje nad glavnim vhodom, ki je delo Borisa Kalina. V višja nadstropja je že tedaj vozilo dvigalo, kar je bila velika novost, sicer pa je za dostop zgrajeno tudi monumentalno spiralno stopnišče

KLJUČNI BIOGRAFSKI PODATKI IN ZANIMIVOSTI O GREGORJU STRNIŠI

- Pesnik, dramatik in pripovednik.
- Rodil se je v Ljubljani leta 1930, tam tudi umrl leta 1987.
- Avtor pesniških zbirk *Odisej*, *Zvezde*, *Okoli* in dram *Samorog*, *Žabe* in *Ljudožerci*.
- Od rojstva je imel pohabljeno desno roko, kar je bila posledica kleščene poroda. Ni si je želel operirati.

- Bil je odličen ilustrator.
- Tudi njegov oče je bil pisatelj – pisal je knjige za otroke.
- Maja 1949 je bil aretiran skupaj z mamo in očetom, v avgustu na sodnem procesu obsojen zaradi pomoči pobeglim političnim emigrantom in izdajanja državnih skrivnosti. 5. oktobra je bil obsojen najprej na dve leti odvzema prostosti in izgubo državljskih pravic. Po pritožbi so ga obsodili na štiri leta prisilnega dela, ki ga je, kljub že ob rojstvu poškodovani desni roki, pogumno opravljal. V zaporu je poskusil narediti samomor. V zadnjem obdobju v taborišču je začel že povsem resno in zavestno z literarnim ustvarjanjem.
- Po maturi 1952 se je vpisal na germanistiko Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer je leta 1961 diplomiral iz angleščine in nemščine ter prejel študentsko Prešernovo nagrado.
- Po končanem študiju se ni zaposlil, ampak je ostal svobodni književnik vse do smrti. Trdil je, da lahko pošten pesnik skromno živi od svojega dela. Leta 1963 je spoznal Svetlano Makarovič, ki je nastopala v prvih uprizoritvah njegovih poetičnih dram in mu pomagala pri pisanju popevkarskih besedil. V njeni poeziji je po letu 1964 opazen močan Strnišev vpliv.
- Pisal je besedila, napisana za slovenske popevke, da bi lažje preživel. Najprej jih je podpisoval s psevdonimom Andrej Žitnik. Njegove najbolj znana popevkarska besedila so: Zemlja pleše, Orion, Šušarski most in Na vrhu Nebotičnika. Zelo rad je zahajal v nočni bar Nebotičnika, saj naj bi tako bil bližje vesolju, ki ga je zanimalo.

GLAVNA ŽELEZNIŠKA POSTAJA

- Postaja predstavlja najpomembnejše železniško križišče v državi.
- Na ploščadi pred njo je glavna avtobusna postaja.
- Zgrajena je bila leta 1849 kot prva železniška postaja v mestu, po tipskem načrtu za avstrijsko južno železnico, na kar spominja predvsem stolp z uro.
- Zadnji dan septembra 1857 so Kmetijske in rokodelske novice poročale o velikem požaru, ki se je razvnel v nedeljo ob pol osmi zvečer. Tako je gorelo, da je bila stran Ljubljanskega gradu, ki je gledala proti kolodvoru, vsa razsvetljena. K sreči je popoldanski veter proti večeru pojenjal in pomoč je hitro prišla.
- Leta 1904 je na poti v Trst tu pomotoma izstopil pisatelj James Joyce z ženo, zaradi česar sta morala na postaji preživeti noč. Na ta dogodek spominja manjši kip Jakova Brdarja na prvem peronu, ki je bil odkrit leta 2003.

- Med prvo svetovno vojno je na ljubljanskem glavnem kolodvoru delovala okrepčevalna postaja za ranjene in bolne vojake. Glasbena matica je 8. 4. 1916 v hotelu Union priredila dobrodelni koncert, kjer so zbirali sredstva za delovanje postaje.
- Leta 1932 je na glavnem kolodvoru začel delovati Kolodvorski misijon, ki je bil kot posebna socialna ustanova zadolžen za varstvo potujočih deklet in žena, zlasti tistih, ki so prihajala s podeželja v mesta, da si poiščejo službo in drugo socialno pomoč.
- Nočna lokala sta bila v Ljubljani le dva – bar Slon in Nebotičnik. Običajno so šli tisti bolj žejni zabave najprej v slednjega, nato v Slona, ki so ga ob štirih zjutraj zaprli, dokler se ni uro kasneje odprla Kolodvorska restavracija. Tam so se po dolgi in naporni noči spet vsi srečali.

KLJUČNI BIOGRAFSKI PODATKI IN ZANIMIVOSTI O LOJZETU KRAKARJU

- Rodil se je leta 1926 v Semiču v Beli Krajini in umrl leta 1995 v Ljubljani.
- Pesnik, prevajalec in literarni zgodovinar. Avtor pesniških zbirk *Noč*, *daljša od upanja* in *Romanje v Kelmorajnu*.
- Med vojno je bil še kot gimnazijec v italijanskih zaporih in nemških taboriščih. Po vojni je končal gimnazijo in leta 1954 diplomiral na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz slavistike.
- Kasneje je bil profesor slovenske književnosti na Filozofski fakulteti v Zadru. Delal je kot urednik *pri Cicibanu*, na RTV Slovenija in v Cankarjevi založbi. Nekaj časa je bil samostojni književnik.
- V Krakarjev spomin potekajo v Semiču v mesecu februarju Krakarjevi dnevi. Tam je tudi Krakarjev muzej, pred katerim stoji njegov doprni kip.

CUKRARNA

- Leta 1828 je bila postavljena samo v nekaj mesecih. Do živega ji ni prišel niti potres leta 1895, ne desetletno zamakanje fasade in ne dejstvo, da je na velikem delu površine ostala brez strehe.
- V njej so leta 1835 pognali prvi parni stroj.
- V njej je bila najprej predelovalnica sladkorja. Delali naj bi tudi otroci (dečki).
- Po katastrofalnem požaru leta 1858 se proizvodnja ni več obnovila.
- V letih 1870–1872 je v njej delovala tobačna tovarna, a je tudi tu požar zaustavil proizvodnjo.

- Novi lastnik je v tovarniškem delu uredil vojašnico in ta značaj je stavba v veliki meri ohranila do konca 1. svetovne vojne.
- Cukrarna je bila zatočišče najranljivejšemu delu prebivalstva: žrtvam velikonočnega potresa, umetnikom, bolnikom, izpuščenim zapornikom, prišlekom.
- Sobe so bile polne vlage, vedno hladne.
- Po potresu leta 1895 se je v Cukrarno preselila tudi Polonca Kalanova v dvosobno stanovanje. Večjo, v kateri je bila tudi kuhinja, je obdržala zase, manjšo, kjer se je zdelo, kot da je človek v zaboji, pa oddajala študentom. V njej sta živela tudi Josip Murn Aleksandrov in Dragotin Kette.
- Njuna soba je imela le veliko vojaško mizo na sredini, postelje ob straneh in železno pečico v kotu.
- Tu so se zbirali literati slovenske moderne: Ivan Cankar, Oton Župančič, Dragotin Kette in Josip Murn Aleksandrov.
- Cukrarna je bila prostor, kjer so se književnim velikanom moderne porajale ideje o pisanju literature, pa tudi prostor, kjer so se ob večerih pogovarjali z delavci, gledali dekleta, ki so ponoči čakale na žvižg z ulice, zelo radi pa so se zabavali tako, da so se lovili in strašili po temnih hodnikih.
- Prijatelji, ki so obiskali Ketteja in Murna v Cukrarni, so dejali, da so jih vedno znova presenetile troje stopnic v Polončino stanovanje, saj so se velikokrat spotaknili, tudi padli in poškodovali.
- Tu sta za jetiko umrla 23-letni Kette in 22-letni Murn. Murn je celo stavil s sosedom Damijanom, ki je bil prav tako hudo bolan, za »pet dišečih mandeljnov«, kdo bo prej umrl.
- Leta 1955 so na zahodnem delu severne fasade odkrili spominsko ploščo v treh delih: »V tej hiši so imeli pri preprosti in plemeniti ženi Poloni Kalanovi dom in zatočišče Murn, Kette, Cankar, Župančič in njihovi prijatelji. V tem okolju je nastajala in zorela slovenska moderna. Tu sta izdihnila Dragotin Kette 26. IV. 1899 in Josip Murn 18. VI.1901.
- Cukrarno so v začetku 90. let 20. stoletja izpraznili z namenom prenove in spremembe v nakupovalno središče, kar se ni uresničilo. Leta 2010 so podrli del povezovalnega trakta med Cukrarno in dvorcem ter stavbo dodatno utrdili.

KLJUČNI BIOGRAFSKI PODATKI IN ZANIMIVOSTI O IVANU CANKARJU

- Ivan Cankar se je rodil 10. maja, leta 1876, v hiši Na klancu (Vrhnika) 141 kot osmi od dvanajstih otrok obrtniško-proletarske družine trškega krojača.
- Leta 1882 se je vpisal v osnovno šolo na Vrhniki, leta 1888 pa na ljubljansko realko.
- Tam se je pridružil dijaškemu društvu Zadruga, kjer se je predstavljал z branjem raznih pesmi in kritik, ter navezal stike z Murnom, s Kettejem in z Župančičem. Že v dijaških letih je napisal prve pesmi in jih objavil v reviji Vrtec in reviji Ljubljanski zvon.
- Po maturi, ki jo je opravil leta 1896, je odšel na Dunaj študirat tehniko. Kmalu se je prepisal na slavistiko. Po odhodu z Dunaja je živel v Sarajevu, pozneje pa se je dokončno preselil v Ljubljano.
- Leta 1907 je bil na listi socialnodemokratske stranke kandidat za državnega poslanca, vendar ni bil izvoljen.
- Leta 1913 je imel v Ljubljani najbolj znano predavanje z naslovom Slovenci in Jugoslovani, v katerem se je zavzel za združitev vseh južnih Slovanov v skupno državo, a odločno nasprotoval kakršnemukoli kulturnemu ali jezikovnemu zlivanju.
- Novembra 1915 je bil vpoklican k vojakom v Judenburg na avstrijskem Štajerskem. Zaradi prehude bolezni je bil oproščen služenja.
- Po daljši bolezni je umrl leta 1918 v deželni bolnici v Ljubljani. Pokopali so ga na ljubljanskih Žalah v t. i. Grobnici Moderne, kjer so pokopani tudi Josip Murn, Dragotin Kette in Oton Župančič.
- Pesnik, pripovednik, dramatik: pesniška zbirka Erotika, roman Na klancu, povesti Martin Kačur, Kurent, drama Hlapci, farsa Pohujšanje v dolini Šentflorjanski, komedija Za narodov blagor.
- Zanimivosti:
 - Cankar je hodil na realko (nižja srednja šola tehnične usmeritve), ker je bil nadarjen za risanje, šolanje pa je bilo krajše od gimnazijskega, kar je pomenilo manj stroškov in hitrejšo pridobitev poklica.
 - Zaradi telesne šibkosti je bil v višjih razredih oproščen telovadbe.
 - Imel je veliko neopravičenih izostankov.

- Njegov največji vzor je bil profesor slovenščine Fran Levec, ki je odkril njegov talent za pisanje.
- Sošolci so ga imeli za resnega, a tudi za malo čudaškega, ker je bil vedno s knjigo v roki. Raje kot v šolo je zahajal v Tivoli, kjer je bral knjige.
- Cankarja sta v šolskih letih spremljala lakota in revščina.
- Ljubljanski knezoškof Anton Bonaventura Jeglič je kupil vse dosegljive izvode pesniške zbirke Erotika (700 od 1000 izvodov) in jih vse dal sežgati, češ da je zbirka nemoralna.
- Na Dunaju je bil podnajemnik družine Lšffler, postal delni skrbnik družine in nadomestek očeta, posebno obema sinovoma, zaljubil pa se je v njuno ločeno mater in hčer. Obema je obljubljal zakon.
- Obsojen na teden dni zapora leta 1913, ker je napadel avstrijsko zunanjo politiko. Avstrijo je namreč enačil z »drekom«.
- Cankar je verjetno umrl zaradi gnitja pljuč in splošne telesne oslabelosti, ki je bila poledica alkohola, nikotina in kofeina.

B NALOGE NA DELOVNEM LISTU

TROMOSTOVJE S PREŠERNOVIM SPOMENIKOM

1. Dopolnite besedilo.

Spomenik je delo _____. Odkrit je bil leta _____.

Na desni strani spomenikovega podstavka je upodobljen relief iz Prešernove pesnitve _____ . Pesnikova podoba na spomeniku je motila tudi našega največjega slovenskega pisatelja _____. Leta 1990 so na pročelju Wolfve 4 odkrili relief _____.

2. Odgovorite na vprašanja.

1. Kako se imenujejo ulice, ki vodijo do Prešernovega spomenika?

2. Katera ulica, ki vodi do Tromostovja, se je imenovala Prešernova ulica?

3. Ulica, ki se spušča proti Tromostovju, se je nekoč imenovala Slonova ulica. Zakaj?

STARI TRG

1. Na Starem trgu sta živela tudi dva znana Slovenca. Ob sliki zapišite, kdo sta.

2. Na Starem trgu poiščite hišo, v kateri je živela književnica na zgornji sliki. Prepišite besedilo s spominske plošče.

3. V besedilu prečrtajte napačne podatke in nad njimi zapišite pravilne odgovore.

France Prešeren se je rodil v Kranju 3. decembra 1800. Šolal se je v Ribnici, Ljubljani in na Dunaju. Bil je doktor prava. Njegova mama si je vedno želela, da bi študiral pravo. Delal je kot advokatski in uradniški praktikant, vodja odvetniške pisarne in na koncu tudi kot samostojni odvetnik v Vrbi na Gorenjskem. Najvažnejše osebe v njegovem življenju so bile: Matija Šop, Andrej Smole, Miha Kastelic, Julija Jelovšek in Ana Primic. Leta 1846 je izdal pesniško zbirko Pesmi za pokušino. Umrli je 8. marca leta 1849.

4. Obkrožite pravilni odgovor.

Kaj je bila tranča?

- A Frizerski salon. B Ječa in mučilnica. C Tržnica.

Kaj je bil komun?

- A Prvo javno smetišče. B Prva mestna hiša. C Prvi mestni kino.

Kako se je imenovala naprava, s katero so kaznovali obrtnike, ki so hoteli oškodovati kupce?

- A Potapljavka. B Padalka. C Kaznovalka.

LJUBLJANSKI GRAD

1. Obkrožite pravilne odgovore.

a) Kako visok je Grajski grič, na katerem se nahaja Ljubljanski grad?

- A 515 m. B 376 m. C 246 m. D 414 m.

b) Katera plemiška rodbina je bila lastnica ljubljanskega gradu ob koncu srednjega veka ter v novem veku?

- A Celjski grofje. B Spanheimi. C Habsburžani. D Goriški grofje.

c) Zakaj je bil grad v 15. stoletju dodatno utrjen in je posledično dobil izgled prave utrdbe?

A Zaradi prodiranj rimske vojske proti Panonski nižini.

B Ker je ljubljanski grad postal sedež kranjskega kneza.

C Zaradi turških vpadov.

D Ker je območje zavzel Napoleon in se začasno nastanil na Ljubljanskem gradu.

d) Katere vloge v preteklosti Ljubljanski grad ni opravljal? Ni bil ...

- A vojašnica. B sedež deželnega kneza. C vojaško skladišče. D kaznilnica

e) Kateri slovenski pisatelj je bil na Ljubljanskem gradu zaprt kot politični nasprotnik Avstro-Ogrske?

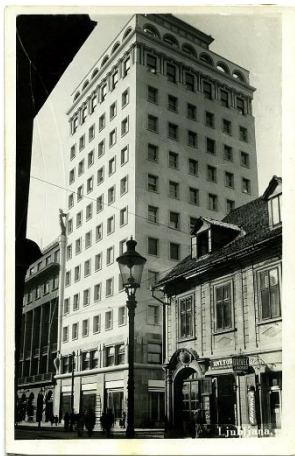
- A Ivan Tavčar. B Lojze Kovačič. C France Bevk. D Ivan Cankar.

2. Odgovorite na spodnje vprašanje.

Kako se imenuje roman pisatelja Lojzeta Kovačiča, katerega naslov spominja na pisateljevo nesprejetost v domovini?

NEBOTIČNIK

1. S kratkimi odgovori odgovorite na vprašanja ob fotografiji Nebotičnika.

Katerega leta je bil Nebotičnik zgrajen? _____

Kdo je arhitekt Nebotičnika? _____

Kako visok je ljubljanski Nebotičnik? _____

Zakaj je bila stavba posebnost na Balkanu?

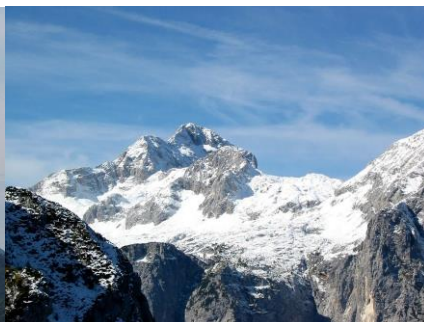
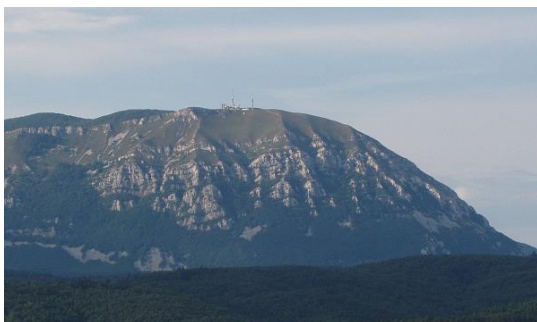
2. V Nebotičniku je mogoče najti verz "*Da naše zrno bo imelo leho in nam bo letina pod varno streho*" (Oton Zupančič).

Kje se nahaja zgornji verz? _____

3. Odgovorite na spodnje vprašanje.

Kaj je Krim, ki ga Gregor Strniša omenja v besedilu pesmi Na vrhu Nebotičnika?

Obkrožite fotografijo Krima.

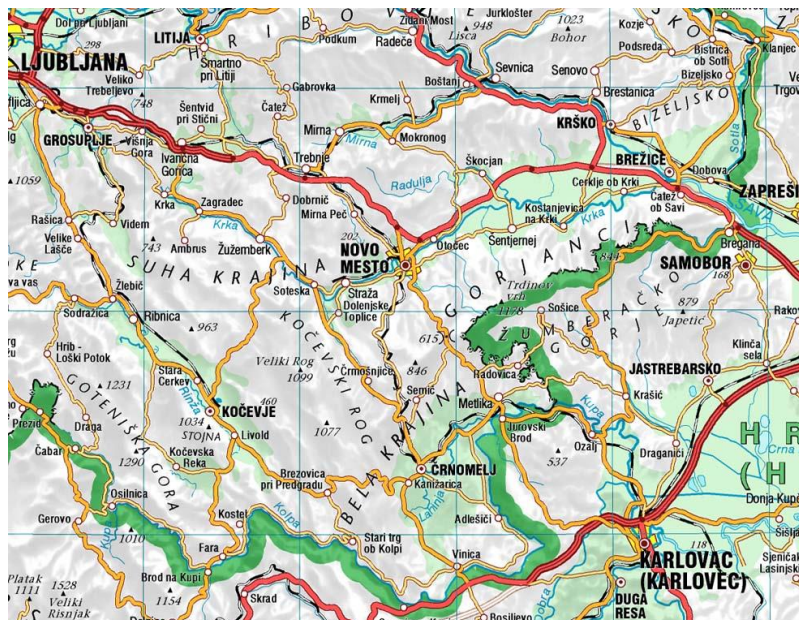

GLAVNA ŽELEZNIŠKA POSTAJA

1. Na črte v desnem stolpcu pripišete ustrezne številke iz levega stolpca.

1. 1847 – 1849	___Rojstni dan cesarja Franca Jožefa.
2. 18. avgust 1849	___Prihod prvega vlaka na ljubljansko železniško postajo.
3. 18. avgust 1849	___Gradnja ljubljanske železniške postaje
4. 1895	___Temeljita prenova kolodvorske stavbe po originalnih načrtih
5. 1995	___Potres poruši lesen kolodvorski zvonik z uro

2. Na spodnjem zemljevidu obkrožite Semič, rojstni kraj slovenskega pesnika in prevajalca Lojzeta Krakarja.

CUKRARNA

1. Kako je ime »literarnim velikanom« moderne, ki so živeli in se zbirali v Cukrarni? Povežite imena in priimke literatov z njihovimi fotografijami.

Dragotin Kette Ivan Cankar Josip Murn Aleksandrov Oton Župančič

2. Odgovorite na vprašanja.

Zakaj so stavbo poimenovali Cukrarna?

Poleg prve, v prejšnjem odgovoru napisane dejavnosti, je stavba »služila« še drugim namenom. Na črte zapišite ostale tri.

Ivan Cankar je pisal o Cukrarni. Zapišite štiri njegova književna dela.

C OKVIRNI NAČRT PREDSTAVITVE NA TRŽNICI

- Branje literarnih odlomkov v slovenščini in tujih jezikih.
- Fotografiranje z literarnimi rekviziti in književniki in literarnimi liki (dijaki, preoblečeni v književnike in literarne like).
- Sodelovanje v nagradnih igrah.
- Pokušanje kulinarčnih dobrot z literarnimi motivi.
- Pogovor s književniki in literarnimi liki.
- Ogled literarnih zgodb, ki so jih posneli dijaki 2. K.

Č DIJAKI, KI BODO SODELOVALI NA TURISTIČNI TRŽNICI

Ime šole	Ime in priimek	Letnik	Kraj stalnega prebivališča	Letnica rojstva
SPSŠB	Jaka Grm	2.	Bičke 11 1290 Grosuplje	2001
SPSŠB	Urška Jarc	2.	Stara Bučka 20/a 8275 Škocjan	2001
SPSŠB	Sara Cerkovnik	2.	Rakitna 73/a 1352 Preserje	1999
SPSŠB	Urška Konda	2.	Kidričeva ulica 40 8340 Črnomelj	1997
SPSŠB	Kaja Lemut	2.	Sneberska cesta 134 1260 Ljubljana - Polje	2001
SPSŠB	Lara Slabe	2.	Lobček 13 1290 Grosuplje	2001
SPSŠB	Tanja Stražiščar	2.	Begunje pri Cerknici 42 1382 Cerknica	2000

NASLOV NALOGE: Vse blagoslove tebi, Ljubljana!

Avtorji: Lara Slabe;

Tanja Stražišar;

Urška Jarc;

Mentorji: Lea Janežič; lea.janezic@spssb.si

Lenka Miljan; lenka.miljan@spssb.si

Andrej Golinar; andrej.golinar@spssb.si

POVZETEK

Dijaki 2. K Srednje poklicne in strokovne šole Bežigrad – Ljubljana (v nadaljevanju SPSŠB) smo pripravili literarno-turistično pot po Ljubljani, ki smo jo poimenovali Vse blagoslove tebi, Ljubljana! Te besede izreče glavna oseba v povesti Ivana Cankarja Kurent. Tak naslov smo si izbrali, ker bodo udeleženci poti ob izbranih mestnih znamenitostih brali literarne odlomke, ki opisujejo te mestne točke, reševali naloge, opravljali različne aktivnosti, vodič pa jim bo podrobneje predstavil književnike, ki so pisali o Ljubljani, in turistične znamenitosti. Ogledali si bodo Prešernov spomenik na Tromostovju, Stari trg, Ljubljanski grad, Nebotičnik, glavno železniško postajo in Cukrarno. Udeleženci bodo lahko svoje fotografije in posnetke objavili na svojih družabnih omrežjih in jih opremili z zbirnim naslovom **#blagaLjubljana**. Dijaki SPSŠB so oblikovali internetno stran z opisom turistične poti, kjer bodo lahko udeleženci poti zapisali svoje vtise, objavljali fotografije in videe s poti.

Pot je namenjena osnovnošolskim in srednješolskim skupinam, pa tudi drugim slovenskim in tujim turistom. Skupina ima lahko do 30 udeležencev, traja največ tri ure in se lahko izvaja vse leto.

ABSTRACT

Students of the Secondary Vocational and Technical School Bežigrad - Ljubljana (SPSŠB) prepared a literary-tourist way through Ljubljana, named "All blessings to you, Ljubljana!" These words are uttered by Kurent, the main person in the story of Ivan Cankar. We chose this title, because the participants of the path will read literary excerpts, which describe city points, participants will solve tasks and perform various activities. Literary-tourist way will guide them through the writers who wrote about Ljubljana and the tourist attractions, along with selected city attractions. They will visit Prešeren's monument at the Three Bridges, Staritrč, Ljubljanski grad, Nebotičnik, the main railway station and Cukrarna. Participants will be able to post their photos and recordings on their social networks with the **#blagaLjubljana** group title. SPSŠB students designed internet site with a description of the tourist route, where participants can write their impressions, post photos and videos from the path.

The route is meant for elementary and secondary school groups, as well as other Slovenian and foreign tourists. The group can have up to 30 participants, lasting a maximum of three hours and can be implemented throughout the year.

E CITATNI VIRI IN NAVEDBA LITERATURE

CITATNI VIRI

CANKAR, Ivan. *Kurent*. Ljubljana: Študentska založba, 2013.

CANKAR, Ivan. Zbrano delo 10. Ljubljana: DZS, 1971.

DOLGAN, Marjan, FRIDL, Jerneja, VOLK, Manca. *Literarni atlas Ljubljane: zgode in nezgode 94 slovenskih književnikov v Ljubljani*. Ljubljana: Založba ZRC, 2014.

KOLAR, Ivan. Literarni sprehodi po Ljubljani: od Vodnikovega trga do Trga revolucije. *Jezik in slovstvo*. Let. 3, št. 1, 1957, 27–33.

KRAKAR, Lojze. *Poldan*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1980.

PREŠEREN, France. *Poezije doktorja Franceta Prešerna*. Ljubljana: Prešernova družba, 1982.

Slovar slovenskega knjižnega jezika (22. 12. 2017). Dostopno na spletnem naslovu:
<http://www.fran.si>

NAVEDBA LITERATURE

DOLGAN, Marjan, FRIDL, Jerneja, VOLK, Manca. *Literarni atlas Ljubljane: zgode in nezgode 94 slovenskih književnikov v Ljubljani*. Ljubljana: Založba ZRC, 2014.

KOLAR, Ivan. Literarni sprehod po delu stare Ljubljane. *Jezik in slovstvo*. Let. 2, št. 8, 1957, 294–304.

KOLAR, Ivan. Literarni sprehodi po Ljubljani: na Zgornje Poljane. *Jezik in slovstvo*. Let. 3, št. 4, 1958, 166–169.

KOLAR, Ivan. Literarni sprehodi po Ljubljani: od Vodnikovega trga do Trga revolucije. *Jezik in slovstvo*. Let. 3, št. 1, 1957, 27–33.

KOLAR, Ivan. Literarni sprehodi po Ljubljani: od nekdanje Emone na Rožnik. *Jezik in slovstvo*. Let. 4, št. 2, 1958, 41–48.

KOPRIVA, Silvester. *Ljubljana skozi čas: ob latinskih in slovenskih napisih in zapisih*. Ljubljana: Borec, 1989.

KOROŠEC, Branko. *Ljubljana skozi stoletja: mesto na načrtih, projektih in v stvarnosti*. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga, 1991.

KRMELJ, Vesna. *Cukrarna*. Ljubljana: Založba ZRC, 2010. (Umetnine v žepu; 3).

Ljubljana, mesto kulture. Bojana Leskovar, Nela Malečkar (ur.). Ljubljana: mestna občina Ljubljana, Evropski mesec kulture, 1997.

MAHNIČ, Joža. *Od Zoisa prek moderne do Kocbeka: razprave, kritike, zapisi*. Ljubljana: Slovenska matica, 2006. (Razprave in eseji; 58).

SVETINA, Peter. Ljubljana v slovenski literaturi (predavanje v merilu 1 : 100). *Mesto in meščani v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. 42. seminar slovenskega jezika , literature in kulture, 26. 6. –14. 7. 2006. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2006.

ŠVABIĆ, Lejla. Lojze Kovačič – večni prišlek (19. 12. 2017). Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.rtv slo.si/kultura/razglednice-preteklosti/lojze-kovacik-vecni-prislek/155860>